

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СФЕРУ ТУРИЗМУ

Коркуна Орислава Іванівна

кандидат економічних наук, доцент

Львівський державний університет фізичної культури імені І. Боберського (м. Львів, Україна)

ORCID 0000-0002-8134-3771

grafskayaorislava@gmail.com

Коркуна Іван Іванович,

кандидат економічних наук, доцент

Львівський державний університет фізичної культури імені І. Боберського (м. Львів, Україна)

ORCID 0000-0002-8203-5412

korkuna@lbi.wubn.net

Цільник Олег Ярославович

Директор ПП «Укрзахідпостач» (м. Львів, Україна)

ORCID 0000-0002-3875-7098

oleg.c28@gmail.com

Бордун Олеся Володимирівна

студентка

Львівський державний університет фізичної культури імені І. Боберського (м. Львів, Україна)

ORCID 0000-0002-4501-9472

olesiabordun@gmail.com

У статті проведено аналіз сучасного стану монетарної політики України. Охарактеризовано понятійно-термінологічний апарат суті монетарної політики. Обґрунтовано її вплив на розвиток сфери туризму. Підкреслено важливість вдосконалення монетарної політики держави у напрямку забезпечення стабільного розвитку туристичної сфери та національної економіки загалом. Розглянуто види монетарної політики та наведено основні принципи, на яких базується реалії грошово-кредитної політики. Встановлено, що Центральний банк з метою впливу на кількість грошей або на процентні ставки в сфері туризму використовує низку інструментів грошової політики.

Ключові слова: монетарна політика, туризм, економіка, національний банк, курс валюти, центральний банк.

DOI: <https://doi.org/10.32845/bsnau.2019.3.28>

Постановка проблеми. На сьогоднішній день монетарна або грошово-кредитна політика є одним з інструментів державного регулювання економіки. Саме на цій політиці держави акцентують свою увагу монетаристи. Грошово-кредитна політика найбільш ефективно і оперативно виконує функції регулювання економічного циклу, попередження та подолання спаду виробництва, формування напрямів розвитку різних видів економічної діяльності, у тому числі і туристичної сфери. Сучасний стан сфери туризму має низку проблем, однією з яких спостерігається велика внутрішня конкуренція, що аргументується відсутністю клієнтів, та податковим навантаженням високими податковими ставками. Через це дуже складно забезпечити економічну стабільність. Збільшити прибуткову частину в бюджеті держави, що буде позитивно відображатись на монетарній політиці держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останніми роками в Україні, яка має значний рекреаційний потенціал, спостерігається підвищений інтерес учених та спеціалістів до проблем розвитку сфери туризму як високорентабельної галузі економіки та важливого засобу культурного розвитку громадян. Серед науковців і вчених, які займалися вивченням та аналізом проблеми монетарної та цінової політики та її впливу на види економічної діяльності, у тому числі і на туристичну, є: В. В. Базилович, І.В. Ветрова, Ю.П. Галушко, Д.О. Оголь, В. С. Стельмах, Я. В. Литвиненко, О. П. Са-

пріянчук, О. В. Пентелейчук та ін. Виходячи з вище наведеного можемо зробити висновок, що актуальність дослідження нашої теми є важливою, на сьогоднішній день, а саме фактори монетарної політики держави, та їх вплив на сферу туризму в цілому.

Метою статті є аналіз сучасного стану монетарної політики України та її вплив на сферу туризму.

Виклад основного матеріалу. Монетарна політика це політика держави, через яку уповноважена державою інституція контролює обсяг пропозиції грошей з метою встановлення цінової стабільності, сприяння економічному зростанню, дотриманню рівня безробіття населення на низькому рівні. Монетарна політика може бути стимулюючою (експансивною) у разі пом'якшення монетарних умов, зазвичай, зниження відсоткових ставок (або ж збільшення темпів зміни пропозиції грошей понад усталений рівень). Експансійна політика використовується для подолання рецесії, оскільки призводить до зростання сукупного попиту, таким чином стимулюючи економічне зростання та знижуючи рівень безробіття. В звичайний час подібна політика призводить до прискорення інфляції. Стимулююча (рестриктивна) політика зазвичай використовується задля уповільнення інфляції через протилежний стимулюючий політиці, а саме охолоджуючий вплив на економічне зростання. Іншою основною складовою державної політики є фіскальна політика, що проводиться Урядом та складається з двох її напрямків — податкової (види та норми

податків), а також бюджетної політики (політика видатків) [1].

Сьогодні через уповільнення економічного зростання та низьку інфляцію монетарна політика провідних центральних банків залишатиметься м'якою. Як наслідок дохідність за борговими державними цінними паперами провідних країн знижуватиметься. Відповідно збільшуватиметься попит інвесторів на ризиковіші фінансові активи, а отже, умови на світових фінансових ринках для країн, що розвиваються, залишатимуться відносно сприятливими. Додатковими факторами інтересу інвесторів до країн, що розвиваються, будуть кращі перспективи економічного зростання країн цієї групи на тлі очікувань уповільнення зростання економіки США та брак високодохідних фінансових активів на глобальних фінансових ринках. Адже уповільнення економічної активності і світової торгівлі генеруватиме невизначеність щодо кон'юнктури на світових товарних ринках.

У 2014 р. інфляція склала 24,9%, у 2015 р. – 43,3% [2] в умовах скорочення обсягу ВВП у 2014 р. на 6,5% і зростання безробіття до 9,3%; у 2015 р. обсяг ВВП скоротився на 9,8% [3], що є ознаками стагфляції. Все це відбувається на фоні зниження рівня монетизації економіки, що відображає попит на реальні гроші, демонструє довіру суспільства до національної валюти та монетарної політики. Впродовж 2014-2018 рр. динаміка даного показника демонструвала зниження і в 2018 р. він склав 35,8% у той час, як у розвинутих країнах він понад 60%. Девальвація гривні, зростання загального рівня цін, тарифів негативно вплинули на сукупний попит і призвели до додаткового скорочення ВВП у 2014-2015 рр. У 2017 р. прогнозний показник індексу споживчих цін склав 8,0%, фактичний – 13,7%, у 2018 р. 6,0% та 9,8% відповідно [2]. Значні розбіжності між прогнозами та фактичними значеннями інфляції свідчать про неспроможність Національного банку контролювати рівень цін, що ставить під загрозу розвитку низки видів економічної діяльності.

Мета монетарної політики полягає в досягненні на національному ринку балансу, в якому немає інфляції та присутня повна зайнятість. Центральний банк слугує головним суб'єктом монетарної політики держави, який керує комерційні банки. Таким чином до видів монетарної політики можемо віднести:

– інфляційне таргетування (ціллю є рівень інфляції (зазвичай в межах 2-4 %). Основний інструмент — короткострокова відсоткова ставка центрального банку (овернайт, одно, двотижнева позика);

– монетарне таргетування (ціллю є рівень грошової маси. Основний інструмент — пропозиція грошей центральним банком);

– таргетування обмінного курсу (ціллю є рівень обмінного курсу національної валюти по відношенню до певної стабільної валюти. Задля досягнення цілі по величині обмінного курсу центральний банк використовує політику інтервенцій на валютному ринку (купівлю або продаж іноземної валюти);

– змішаний підхід (основна ціль чітко не визначається, використовуються як досягнення цілі по інфляції так і по рівню безробіття. Основний інструмент зазвичай процентна ставка центрального банку).

Сьогодні грошово-кредитна політика спрямовується на забезпечення економіки економічно необхідним обсягом грошової маси, досягнення ефективного готівкового обігу, залучення коштів суб'єктів господарювання та населення до ба-

нківської системи, стимулювання використання кредитних ресурсів на потреби функціонування і розвитку економіки.

Основними принципами, на яких базується реалізація грошово-кредитної політики, є:

– пріоритетність досягнення та підтримки цінової стабільності в державі;

– дотримання режиму плаваючого обмінного курсу;

– перспективний характер прийняття рішень; прозорість діяльності Національного банку;

– інституційна, фінансова та операційна незалежність Національного банку [4].

Завдяки грошово-кредитній політиці регулюється грошова маса та відсоткові ставки, а відштовхуючись від них змінюється споживчий та інвестиційний попит.

Грошово-кредитна політика ґрунтується на принципах монетаризації і має низку переваг перед фіскальною політикою.

На жаль, монетарна політика має свої негативні моменти такі як: непрямо впливає на комерційні банки (регулює динаміку пропозиції грошей) та не може збільшити або зменшити кредити.

Центральний банк з метою впливу на кількість грошей або на процентні ставки в економіці, у тому числі і в сфері туризму, використовує наступні інструменти грошової політики:

– Стимулювання кредитної емісії, має за мету збільшити зайнятість і підняти розвиток підприємництва.

– Стимування кредитної емісії, має за мету уникнення економічної кризи і зменшення темпів інфляції, методом обмеження пропозиції грошей, які відображаються базуючим фактором у сфері індустрії гостинності та туризму.

– Кількість інструменти, які мають вплив комерційних банків на сферу індустрії гостинності за рахунок відсоткової ставки.

– Якісні інструменти, які мають пряме регулювання банківських кредитів.

Враховуючи специфіку України щодо розподілу повноважень у сфері грошової влади, в процесі розроблення грошово-кредитних стратегій необхідна тісна взаємодія урядових організацій між собою [5].

За останні кілька років, стан в Україні монетарної політики, був зосереджений на розширенні грошової маси та утриманні рівня інфляції. Це відбулось завдяки монетарним показникам та плануванню, а саме стратегічним та оперативним методом (чисті зовнішні активи, чисті внутрішні активи, монетарна база, грошова маса).

Для того щоб пришвидшити темпи розвитку монетарної політики та вивести економіку різних видів економічної діяльності, у тому числі і туристичної сфери на високий рівень потрібно:

– прискорити рівень ринкового механізму функціонування економіки України;

– приділити увагу стратегічному та оперативному плануванню та використовувати його, як механізм розвитку сфери туризму;

– ефективніше використовувати рекомендації представників напрямів сучасної монетаристської теорії, що формуються на засадах кейнсіансько-неокласичного синтезу.

Як уже зазначалося, від ефективності реалізації монетарної політики залежить стабільність цін та валютного курсу, інвестиційна активність та економічне зростання, що в

умовах політичної нестабільності визначає готовність економіки протистояти зовнішній агресії, а отже сприяти розвитку різних сфер економіки [6].

Так нормальний розвиток грошово-кредитної політики в державі дозволяє виділити кіль основних пріоритетних напрямів державної політики в галузі туризму. Зокрема:

- удосконалення правових та цінових засад регулювання відносин у галузі туризму;
- забезпечення становлення туризму як високорентабельної галузі економіки України, заохочення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму, створення нових робочих місць;
- розвиток в'їзного та внутрішнього туризму, сільського, екологічного (зеленого) туризму;
- розширення міжнародного співробітництва, утвердження України на світовому туристичному ринку;
- створення сприятливих для розвитку туризму умов шляхом спрощення та гармонізації податкового, валютного, митного, прикордонного та інших видів регулювання;
- забезпечення доступності туризму та екскурсійних відвідувань для дітей, молоді, людей похилого віку, інвалідів і малозабезпечених громадян шляхом запровадження пільг стосовно цих категорій осіб.

Варто зауважити, що вплив монетарної політики на реалізацію державної політики в галузі туризму здійснюється шляхом [7]:

- визначення і реалізації основних напрямів державної політики в галузі туризму, пріоритетних напрямів та програми розвитку туризму;
- визначення порядку класифікації та оцінки туристичних ресурсів України, їх використання й охорони;
- спрямування бюджетних коштів на розробку і реалізацію програм розвитку туризму;
- визначення основ безпеки туризму;
- ліцензування в галузі туризму, стандартизації і сер-

тифікації туристичних послуг, визначення кваліфікаційних вимог до посад фахівців туристичного супроводу, видачі дозволів на право здійснення туристичного супроводу;

- спрямування бюджетних коштів на розробку і реалізацію програм розвитку туризму;
- встановлення системи статистичного обліку і звітності в галузі туризму та курортно-рекреаційного комплексу;
- організації і здійснення державного контролю за додержанням законодавства в галузі туризму;
- визначення пріоритетних напрямів і координації наукових досліджень та підготовки кадрів у галузі туризму;
- участі в розробці та реалізації міжнародних програм з розвитку туризму.

Сьогодні формально НБУ перейшов на режим інфляційного таргетування, а фактично він має обмежений вплив на динаміку цін. Ефективність політики інфляційного таргетування можлива в умовах високого рівня суспільної довіри до центрального банку та фінансових інститутів, розвиненості фінансового сектору, забезпечення конкурентного середовища, бюджетно-податкової стабільності та боргової безпеки. Така політика дозволяє стабілізувати цінову політику в сфері туризму і таким чином дозволяє функціонувати низці туристичних підприємств на внутрішньому ринку.

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що задля забезпечення цінової стабільності в сфері туризму необхідно налагодити дієву комунікацію центрбанку із суб'єктами господарювання, а також із Урядом щодо створення макроекономічних передумов реалізації політики інфляційного таргетування; збалансувати державні фінанси; стимулювати розвиток фондового ринку; накопичувати міжнародні резерви задля згладжування валютних коливань. Забезпечення стабільності цін та валютного курсу, зменшення рівня доларизації економіки та вартості кредитних ресурсів сприятимуть підвищенню грошово-кредитної та національної безпеки, що одночасно зміцнювати розвиток туризму та інших супутніх видів економічної діяльності.

Список використаної літератури:

1. Тищенко В. В. Монетарна політика в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Випуск 26, частина 2. С. 76-81.
2. Офіційний сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=68708
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Попадинець Н. М. Державне регулювання розвитку споживчого кредитування: організаційно-економічні аспекти. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки. Полтава, 2018. №2 (84). С. 86-91.
5. Гребенник Н. Основні віхи у формуванні та проведенні грошово-кредитної (монетарної) політики в Україні. Вісник Національного банку України. 2007. № 5. С. 12-22.
6. Самсонова К.В. Гаврилова Н. В. Напрями сучасної грошово-кредитної політики в умовах виходу з фінансової кризи. Наукові записки. 2010. Вип. 10.1. С. 255-262.
7. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристичного-готельного господарства. 2007. 344 с.

References:

1. Tishchenko, V.V. (2019). Monetarna polityka v Ukraini [Monetary policy in Ukraine]. *Naukovyy visnyk Uzhgorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo* Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and the World Economy, 26(2), 76-81.
2. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2019), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. The official site of the NBU (2019), available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=68708
4. Popadynets, N.M. (2018). Derzhavne rehulyuvannya rozvytku spozhyvchoho kredytuvannya: orhanizatsiyno-ekonomichni aspekty [State regulation of consumer credit development: organizational and economic aspects]. *Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade. Series «Economic Sciences. Poltava, 2018. # 2 (84). Pp. 86-91.*
5. Grebennik, N. (2007). Osnovni vikhy u formuvanni ta provedenni hroshovo-kredytanoi (monetarnoyi) polityky v Ukraini [The main milestones in the formation and implementation of monetary (monetary) policy in Ukraine]. *Visnyk Natsional'noho banku Ukrainy – Bulletin of the National Bank of Ukraine, 5, 12-22.*

6. Samsonova, K.V., Gavrilova, N.V. (2010). *apryamy suchasnoyi hroshovo-kredytanoi polityky v umovakh vykhodu z finansovoyi kryzy* [Directions of the modern monetary policy in the conditions of the exit from the financial crisis]. *Naukovi zapysky – Proceedings*, 10(10.1), 255-262.

7. Puzentillo, P.R. (2007). *Ekonomika i orhanizatsiya turystychnoho-hotel'noho hospodarstva* [Economy and organization of tourism and hospitality]. Kyiv: Center for Educational Literature, 2007. 344 p.

Korkuna O. I., PhD, Associate Professor, Lviv State University of Physical Culture (Lviv, Ukraine)

Korkuna I. I., PhD, Associate Professor, Lviv State University of Physical Culture (Lviv, Ukraine)

Tsilnyk O. Ya., (Lviv, Ukraine)

Bordun O. V., student, Lviv State University of Physical Culture (Lviv, Ukraine)

Analysis of current condition of monetary policy in Ukraine and its impact on tourism.

Ukrainian tourism currently functions in conditions of fierce global competition. Being an important component of our country's economy as a factor that not only attracts most of domestic economic industries to development of tourism product, but also boosts their growth, tourism requires substantial scientific-methodical research, including the analysis of current development condition, solution of various problems of public governance, prognosis and prevention of possible risks and threats, as well as defining of the impact of monetary policy on the development of the industry. Current condition of tourism in Ukraine requires immediate improvement of state monetary policy mechanisms, which in its turn is the component of forming of tourism policy. Examining the experience of foreign countries, one can argue that dynamic development of tourism directly depends on understanding of tourism importance at the state level and on the used leverages of state support. According to recommendations of World Tourism Organization, current tourism development condition in the first place needs state assistance, and then the private sector. Tourism development should be promoted based on its place in the country's economy. The paper aims to analyze current condition of monetary policy in tourism and to define its impact on the development of economy and specifically the industry. The paper analyzes current condition of monetary policy of Ukraine. It defines the impact of monetary policy on the development of tourism industry. The types of monetary policy are examined and its major principles that are the ground for monetary-credit policy are outlined. The author argues that current tourism condition has the range of problems, including the fierce domestic competition caused by lack of clients and tax burden, i.e. high tax rates. Therefore, it is difficult to secure economic stability in the industry and to increase revenues to state budget, which could have been positively expressed in state monetary policy.

Key words: *monetary policy, tourism, national bank, exchange rate, central bank.*

Дата надходження до редакції: 31.08.2019 р.